

SVV - Tutkiva opintokerho, Tampere

Muistio

Paikka ja aika: Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden yksikkö, Edu-café 17.5.2013, n. klo 16-20.00.

Paikalla: Yhteistapaaminen Anja Heikkisen tohtoriopiskelijaryhmän kanssa. Paikalla Anja Heikkinen, Matti Rautavirta, Aki Ojakangas, Eliisa Asikainen, Reetta Kettunen, Pilvi Mansikkamäki, Annika Haarte, Antti Suvanto, Anne Pylvänäinen, Sini Teräsahde, Seija Sihvo, Dong-Seob Lee, Eun-Jeong Lee, Jenni Pätäri (kirjuri)

Teema: Vapaan sivistystyön pedagoginen erityisyys. Onko sitä?

Aineisto: Seppo Niemelän väitöskirja (2011). Sivistyminen. Sivistystarve, -pedagogiikka ja -politiikka pohjoismaisessa kansansivistystraditiossa. Johdanto ja johtopäätökset. Verkosta saatavilla väitöksen *lectio praecursoria*.

I Aloituis

- Kevään viimeinen opintokerhotapaaminen aloitettiin maljannostolla mainiosti alkaneelle toiminnalle.
  - Koottiin yhteen kevään toimintaa ja edeltävässä tapaamisessa esiin nousseita kehittämisideoita. Uusia ideoita ei noussut esille.
  - **Kevään tapaamisten aiheet, jotka rakentuivat vapauden ja vastuun teemojen ympärille**
    1. Vst:n legitimaatiotulkinnat ja tuntiopettajien asema kansalaisopistoissa
    2. Ayn Randin yksilöyden ja itsekkyyden puolustuspuhe
    3. Riittääkö yhteinen laki luomaan yhtenäisen vapaan sivistystyön, pitäisikö?
    4. Vapaan sivistystyön rajat ja reviirit: onko vastakkainasettelujen aika ohi?
    5. Vapaan sivistystyön pedagoginen erityisyys, onko sitä?
  - **Tiivistelmä kehittämisideoista**
    1. Uusi ajankohta? Mahdollisimman laajasti eri toimijatahoille sopivan uuden ajankohdan löytäminen hankalaa: esim. kansalaisopistoissa iltaopetusta, järjestötoimijoille taas voisi sopia paremmin ilta-ajat varsinaisen työajan jälkeen. Perjantai-ilta nähtiin sekä hyvänä että huonona ajankohtana.
    2. Tiedottamisen laentaminen
- 2.1 Kohderyhmät:

- Entistä laajemmin kansalaisjärjestöille
- Entistä laajemmin yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijoille (esim. opinnäytteiden tukena) ja henkilökunnalle
- ”Sivistystä kaikille vai valituille?” - uudet kohderyhmät: esim. ammatilliset opettajakorkeakoulut, yhteistyö Nuorkauppakamarin kanssa?

2.2 Mediat:

- Muistioiden välittäminen sopiviin medioihin kuten sanomalehtiin (esim. Aamulehti?)
- Sosiaalisen median käyttöönotto: Twitter-viestit, Facebook-sivu sekä blogin avaaminen.
- Eivät palvele vain tiedottamisen vaan myös keskustelun tukena.

2.3 Aihepiirit ja käsittelytavat:

- ”Freefloating”: ajankohtaisiin aiheisiin ja päivän polttaviin puheenaiheisiin tarttuminen ilman alustusta.
- Toisaalta tuotiin esille, että kiinnostava alustaja nähdään toivottavana jokaisessa tapaamisessa.
- Teemaideoita (suhteessa sivistykseen):
  - Opettajuus ja opettajien maailma, yhteiskunta ja opettajana oleminen
  - Teknologisoituminen (esim. alustajaksi Tommi Kiilakoski?)
  - Poliitiikan tekijöiden tavat tehdä politiikkaa
  - Yrittäjyys-ammattillisuus -näkökulmat sekä johtamiskoulutukselliset näkökulmat sivistykseen

Muissa yhteyksissä keskustellut ideat

2.4 Opintokerhotoiminnan formalisointi:

- OK-yhteistyö
- Opintopisteiden kertyminen?

II Teeman käsittely – Vapaan sivistystyön pedagoginen erityisyys

1. Opettamisen ja koulutussuunnittelun suhde

- Liikkeelle lähdettiin opettajuuden ja koulutussuunnittelun välisestä suhteesta ja koulutussuunnittelun eri tasoista.
  - Tasoja mm. koulutussisältöihin ja pedagogiikkaan liittyvät ratkaisut. Esim. kustannustehokkuus ja pedagoginen suhde nostavat esiin omanlaisiaan kysymyksiä suunnitteluprosesseissa.
  - Esim. opistoissa lähtökohtien keskeisinä määrittelijöinä opiskelijat sekä heidän tarpeensa (kysyntä) ja mahdollisuutensa kasvattaa taitojaan. Opintokeskuksissa taas toiminta järjestömuotoisen toiminnan tukena: niiden keskeisenä tavoitteena on nostaa järjestöissä tapahtuvan koulutuksen tasoa, jotta vastataan niihin tarpeisiin, joita järjestöihin tulevilla on.

- Opettajien ammatillisuuteen ja pätevyyteen liittyvät kysymykset omanlaisiaan verrattuna aikuiskoulutuksen muihin kenttiin.
- Haasteet
  - Em. tasojen suhde, niiden yhteys ja irrallisuus. Miten esim. pedagogiset syötteen siirtyisivät suunnittelutyöhön konkreettisemmin?
  - Vapaata sivistystyötä luonnehtiva ennakoimattomuus. Koulutuksen tavoitteellinen suunnittelu vs. ennalta arvaamaton opiskelijälähtöisyys. Koulutussuunnittelija ja opettaja ovat saattaneet miettiä opetussisältöjä tarkkaan, mutta esim. alkeiskurssin alkaessa kaikki voikin mennä uusiksi, koska osallistujat ovatkin taidoiltaan harjaantuneita.
  - Korostuu: opettajan herkkyys ja tilannetaju.

2. Vapaalle sivistystyölle erityinen pedagogiikka ja vapaan sivistystyön sivistystehtävä

- Miksi jokin toiminta tulee vapaaksi sivistystyöksi, kun sitä toteutetaan vapaan sivistystyön oppilaitoksissa, mutta muualla toteutettuna se ei sitä ole?
  - Pedagogiikan lähtökohtana tasavertaisten ihmisten kohtaaminen ja innostus, jotka yhdistävät opiskelijoita ja opettajia. Vrt. ammattiopettajan näkökulmasta pakolliset kurssit, tiukat ohjeistukset ja opettajavetoisuus: opettaja sanoo, mitä tulee osata.
  - Kompetenssi ja kilpailukyky eivät ole vapaassa sivistystyössä ensisijaisia tavoitteita. → Vahva itsensä kehittämisen tavoite ja oppimisen ilo, kun saa oppia vapaasti ilman tavoitteita. Tässä korostuu opettajan pedagogiset taidot: ”vapaasti oppiminen” edellyttää taitavaa opettajaa.
  - Lisäksi vapaan sivistystyön pedagogista erityisyyttä luonnehtivat mielikuvat sekä vst:n perinteen ja brändin merkitys (vrt. teknillispohjainen ammatillinen koulutus).
  - Vapaat ryhmät (opintokerhot) aidoimpana vapaan sivistystyön pedagogisen erityisyyden ilmentäjinä?
- Sivistys ei ole vain vapaan sivistystyön etuoikeus. Millainen on vapaan sivistystyön laajempi sivistystehtävä ja mietitäänkö sitä oppilaitoksissa?
  - Kyllä: Sivistystehtävää mietitään oppilaitoksissa, muuten tarjolla ei olisi kuin massoja vetäviä kursseja. Massoja vetäviä kursseja on oltava, jotta voidaan tarjota sivistystehtävän kannalta toisentyypisiä kursseja.
  - Olennaista yleisemmän sivistystehtävän kannalta: opintojen silloittaminen, käytäntöyhteys ja kokemuksellisuus. Esim. kansanopisto ylisukupolvisena myyttinä.

3. Tutkimus-käytäntö -yhteys ja sivistystehtävä:

- Tutkimuksen haaste: vapaan sivistystyön ylevöittäminen ja ylevöittävästä asemasta laskeutuminen.

- Kentällä tarvitaan realiteetteihin tarttuvaa tutkimusta, mutta sellaista on vähänlaisesti tarjolla. Esim. teoreettis-filosofisten näkökulmien silloittaminen toiminnan realiteetteihin. Miten sivistyksen kysymykset problematisoituvat arjen keskellä?
- Kenttä hyöttyy myös erilaisia toimintaprosesseja läpinäkyväksi tekevästä tutkimuksesta: käytäntöjen tunnistamisesta ja muutos- ja kehittämismahdollisuuksien avaamisesta sitä kautta.

4. Tutkimusesimerkki väitösrhmästä

- Seija Sihvon väitöstutkimuksen esittely
  - Bildung-analyysi koulutyön kontekstissa ja suomalaisen peruskoulun ytimen etsiminen. Mitä "Bildungiin" sisältyvä ajatus ihmiseksi kasvamisesta vaatii koululta, opettajalta ja oppilasyhteisöltä, ja millainen koulu edistää näitä asioita?
  - Suomalaisen ja saksalaisen koulujärjestelmän vertailu. Peruskoulun päättövaiheen oppilaat.
  - Aineisto: 1. Noin sadan oppilaan aineistonkeruu. Kyselytutkimus, joka sisältää sekä monivalinta- että avoimia kysymyksiä. 2. Harjoittelijoilta kerätty oppimispäiväkirja-aineisto. Suomalainen koulu saksalaisten harjoittelijoiden silmin ja saksalainen koulu suomalaisten harjoittelijoiden silmin.
  - Taustalla yhteistyö saksalaisten opettajankouluttajien kanssa. Saksalaisten kiinnostus suomalaista koulua kohtaan suurta. Seija työskentelee opettajana Tampereen normaalikoulussa.